

1STE TIJDVAK

MAVO

ECONOMIE

2016

- OPGAVENBLAD
- WERKBLAD
- CORRECTIEVOORSCHRIFT

ARUBA

EXAMEN MAVO 2016

Tijdvak 1
Maandag, 16 mei
7:30 - 8:30

ECONOMIE

Opgaveblad

Dit examen bestaat uit **26** vragen.
Voor dit examen zijn maximal **44** punten te behalen.
Dit examen bestaat uit **9** bladzijden.
Bij dit examen hoort ook een **werkblad**.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

AANWIJZINGEN

■ **Meerkeuzevragen**

Omcirkel alleen de hoofdletter van het goede antwoord.

□ **Open vragen**

- Geef niet méér antwoorden dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd, geef er dan twee en niet méér. Alleen de eerste twee redenen kunnen punten opleveren.
- Vermeld altijd de berekening, als een berekening gevraagd wordt. Als een gedeelte van de berekening goed is, kan dat punten opleveren. Een goede uitkomst zonder berekening levert geen punten op.
- Vermeld bij een berekening altijd welke grootte berekend wordt.
- Geef de uitkomst van een berekening ook altijd aan met de juiste eenheid.
- Een foutief antwoord wordt altijd doorgestreept of tussenhaakjes(..) gezet.
- Het gebruik van correctievloeistof en correctietape is niet toegestaan.

DUURZAAMHEID EN GELD

Informatiebron 1: De nieuwe toeristenstroom van Venezolaanse toeristen

Aruba kampt met een toestroom van Venezolaanse toeristen die door de economische crisis steeds meer hiernaartoe komen. Venezolaanse toeristen zijn in drie groepen te onderscheiden:

1. Toeristen die een week blijven en veel geld uitgeven.
2. Toeristen die een nacht blijven en doorreizen naar hun eindbestemming
3. Een groep met een bescheiden budget die dollars komen pinnen.

In Venezuela ervaart de derde groep Venezolanen geen welvaart.

- 2p □ 1. Geef gemotiveerd aan of ze deze welvaart, wel of niet ervaren wanneer ze op Aruba zijn.

Velen van de toeristen die onder de derde groep vallen komen hun boodschappen in grote hoeveelheden doen.

- 2p □ 2. Vallen deze boodschappen onder schaarse goederen of vrije goederen? Motiveer je antwoord.

Voordat de toeristen hun boodschappen gaan doen, gaan ze dollars pinnen.

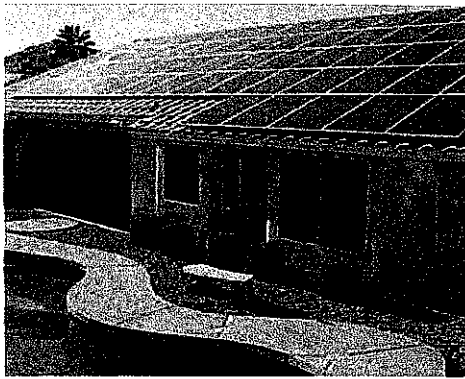
- 2p □ 3. Vallen de dollars die de toeristen pinnen onder giraal of chartaal geld? Motiveer je antwoord.

Er zijn verschillende Arubanen die hun huis als verblijfplaats verhuren aan deze groep Venezolaanse toeristen.

- 1p ■ 4. Onder welk inkomensvorm valt deze manier van geld verdienen en welke beloning behoort erbij?
- A Inkomen uit arbeid: winst.
  - B Inkomen uit arbeid: loon.
  - C Inkomen uit bezit: huur.
  - D Inkomen uit bezit: rente.

De inkomensvorm van bovenstaand voorbeeld noemt men ook **ontvangsten met tegenprestatie**.

- 1p ■ 5. Wat wordt hiermee bedoeld?
- A Inkomen dat je kunt besteden nadat belasting en sociale premies zijn betaald.
  - B Het inkomen dat de meeste mensen verdienen.
  - C Inkomen dat je ontvangt en waarvoor je iets moet doen.
  - D Inkomen in de vorm van goederen en diensten.

Verblijfplaats Relax Voorzieningen

- WIFI
- Zwembad
- Zonnepanelen
- TV en Airco

Kamerverhuur

- \$35 per kamer per nacht voor 2 personen

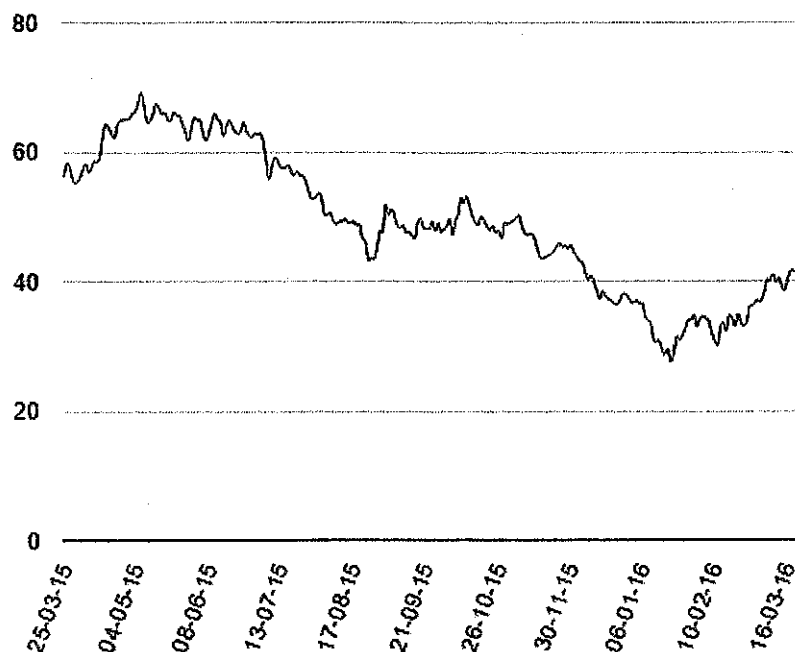
Informatiebron 2: Verblijfplaats Relax

Eén van de bekendste verblijfplaatsen voor toeristen die voor korte tijd naar ons eiland komen, is verblijfplaats Relax.

De gevens van informatiebron 2 behoren tot de reclame van verblijfplaats Relax.

- 1p ■ 6. Wat is reclame?
- A De beslissing om een bepaald product te kopen.
  - B Een manier om de mening van de consumenten over een product te beïnvloeden.
  - C Een manier om aan de wensen van de consumenten tegemoet te komen.
  - D Het gedrag van de consument bij de aankoop van goederen.
- 1p ■ 7. Van wat voor soort reclame is er hier sprake?
- A Ideële reclame
  - B Informatieve reclame
  - C Merkreclame
- 1p ■ 8. Noem één (1) reden waarom de eigenaar van de verblijfplaats haar diensten op een milieuvriendelijke wijze wil aanbieden. De eigenaar wil rekening houden met.....
- A consumerpower.
  - B duurzame ontwikkeling.
  - C recycling.
  - D technische ontwikkeling.
- Zonnepanelen vallen onder duurzame energiebronnen.
- 1p □ 9. Noem één (1) nadeel van duurzame energiebronnen.

Verblijfplaats Relax wil haar energiekosten verlagen, zodat ze hun huurprijs laag kunnen houden. Aan het begin van 2014 bleef de olieprijs steeds stijgen. Om deze reden heeft verblijfplaats Relax zonnepanelen aangeschaft. Maar sinds mei 2015 is de olieprijs per vat sterk gedaald. Zie onderstaande grafiek.

Informatiebron 3

- 2p □ 10. Was de aanschaf van zonnepanelen op lange termijn voordelig voor verblijfplaats Relax? Motiveer je antwoord.

De olieprijs bedraagt op 6 januari 2016 \$ 36,64 per vat.

- 1p ■ 11. Kies het juiste antwoord. Met hoeveel procent is de olieprijs volgens informatiebron 3 gestegen/gedaald ten opzichte van 4 mei 2015.

A $\frac{\$ 66,24 - \$ 36,64}{\$ 66,24} \times 100\% = 44,7\%$ gestegen

B $\frac{\$ 66,24 - \$ 36,64}{\$ 36,64} \times 100\% = 80,8\%$ gestegen

C $\frac{\$ 36,64 - \$ 66,24}{\$ 66,24} \times 100\% = 44,7\%$ gedaald

D $\frac{\$ 36,64 - \$ 66,24}{\$ 36,64} \times 100\% = 80,8\%$ gedaald

'Groene stroom' is stroom die op een milieuvriendelijke wijze wordt opgewekt. Om 'groene stroom' te stimuleren, kunnen huiseigenaren subsidie van de overheid krijgen. Dit zal leiden tot minder vraag naar brandstof (fuel).

1p ■ 12. Kies de juiste volgorde van gebeurtenissen waarbij er een duidelijk verband is tussen de subsidie die de overheid geeft en de vraag naar brandstof.

1. Overheid geeft subsidie op zonnepanelen.
2. Zonnepanelen gaan een groter deel van het totale stroomverbruik leveren.
3. De vraag naar zonnepanelen neemt toe.
4. De aanschaf van zonnepanelen wordt goedkoper.
5. Vraag naar brandstof (fuel) daalt.

- A 1-2-3-4-5
B 1-2-4-3-5
C 1-3-2-4-5
D 1-3-4-2-5
E 1-4-2-3-5
F 1-4-3-2-5

Mevrouw Marina is een toeriste en komt met haar twee kinderen van Venezuela naar Aruba voor één week vakantie. Ze heeft de reclame van Verblijfplaats Relax gezien en vindt het een goede offerte. Ze besluit daar een kamer te huren voor \$ 35,- per nacht. Voordat ze uit Venezuela vertrekt, maakt ze een begroting. Ze heeft als inkomen contant \$ 220,- en een credit card waar ze maximaal \$ 180,- mag gebruiken. Aan eten en drinken heeft ze gepland om \$ 100,- uit te geven. Nodige artikelen om terug mee te nemen \$ 65,-. Mevrouw Marina wil toch met wat dollars terug naar Venezuela.

3p □ 13. Geef aan de hand van een berekening aan of mevrouw Marina wel of geen dollars overhoudt om naar Venezuela mee te nemen.

Geld wisselen is één van de diensten die een bank aanbiedt.

3p □ 14. Noem drie (3) andere diensten die een bank aanbiedt.

Om geld te wisselen bij de bank rekent de bank kosten. Maar op leningen rekent de bank behalve ook kosten ook rente.

1p ■ 15. Geef een ander benaming voor de kosten en rente samen.

- A Creditrente
B Debetrente
C Effectieve rente
D Rentemarge

Er worden steeds meer geldautomaten geplaatst op het eiland door verschillende banken. Doordat men als gevolg van het aantal bankautomaten minder baliepersoneel nodig heeft, worden werknemers soms zelfs hierdoor ontslagen.

2p □ 16. Onder welke technologische factor valt het plaatsen van geldautomaten? Motiveer je antwoord.

Binnen bedrijven onderscheiden we twee soorten functies.

2p □ 17. Noem deze twee (2) soorten functies.

Naast de banken verlenen ook andere instellingen consumptief krediet.

2p □ 18. Noem twee (2) soorten consumptief krediet die op Aruba vaak voorkomen.

Wij staan klaar om

jou te helpen!

Wat is het
jongeren
loket?

Ik wil
leren

Ik wil
werken

Andere
vragen

Informatiebron 3: Vroegtijdige schoolverlaters zoeken werk

- 5p ■ 19. Arbeidsmarkt – Werkloos – Betaalde arbeid – Differentiatie – Productie in ruime zin – Geschoolde arbeid – Quartaire sector – Productiefactoren – Integratie – Vraag naar arbeid – Secundaire sector – Productie in enge zin.
Maak aan de hand van bovenvermelde begrippen de onderstaande zinnen af.

Sander is een vroegtijdige schoolverlater. Hij heeft zijn diploma van EPB Horeca niet behaald. Hierdoor kan hij niet naar een werk zoeken waarbij hij ___(1)___ moet verrichten. Hij is op zoek naar een baan, maar heeft nog niks gevonden.

Hij is dus ___(2)___.

Thuis houdt Sander zich ondertussen bezig met het bakken van taarten voor de feestdagen, voor eigen consumptie. Dit is ___(3)___.

Voor mensen zoals Sander is de ___(4)___ klein.

Toch heeft Sander geluk, hij vindt een baan bij een bakkerij.

De bakkerij valt onder de ___(5)___.

Sander krijgt een proeftijd van drie maanden. Als hij daarna wordt aangenomen, valt hij onder de collectieve arbeidsovereenkomst (CAO).

- 1p ■ 20. Wat wordt onder het begrip "proeftijd" verstaan?
- A Periode waarin je werkt als vrijwilliger.
  - B Periode die je neemt om te kijken of je het werk leuk vindt.
  - C Periode waarin jij kijkt of je het werk aankan en de werkgever bekijkt of je het werk goed doet.
  - D Periode waarin de werkgever kijkt of je het werk aankan.

In een CAO komen verschillende belangrijke punten te staan, waar de werknemer en werkgever zich aan moeten houden.

- 3p □ 21. Noem drie (3) belangrijke onderwerpen die in een CAO staan?

De bakkerij verkoopt brood, taart en andere gebakjes. Omdat klanten vaak naar belegde broodjes vragen, besluit de directie om deze ook te gaan verkopen.

1p ■ 22. Geef aan welke stelling juist is.

- I. Dat de bakkerij nu ook brood met beleg gaat verkopen, noemen we binnen de bedrijfskolom parallelisatie.
- II. Als de bakkerij ook taken van een andere schakel in de bedrijfskolom gaat opnemen, spreken we van specialisatie.

- A Stelling I is juist, stelling II is juist
B Stelling I is onjuist, stelling II is juist
C Stelling I is juist, stelling II is onjuist
D Stelling I is onjuist, stelling II is onjuist

1p □ 23. De bakkerij maakt gebruik van alle drie productiefactoren. Leg uit wat er wordt bedoeld met productiefactoren?

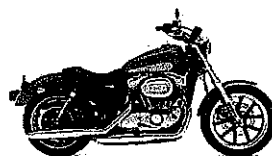
Voor eigen transport naar zijn werk, besluit Sander nu een Harley Davidson te kopen. Sander koopt deze Harley Davidson op afbetaling. Hiervoor maakt hij gebruik van de diensten van een financiële instelling.

1p ■ 24. Geef aan welke stelling juist is.

- I. Kopen op afbetaling betekent dat je in termijnen betaalt, en pas eigenaar wordt na de laatste betalingstermijn.
- II. Het bedrijf Harley Davidson is een voorbeeld van een financiële instelling.

- A Stelling I is juist, stelling II is juist
B Stelling I is onjuist, stelling II is juist
C Stelling I is juist, stelling II is onjuist
D Stelling I is onjuist, stelling II is onjuist

Sander kiest voor de Vidid Black. Het bedrag gaat hij bij de bank lenen. Het totaal geleende bedrag plus rente betaalt hij in 48 maanden terug. Het maandelijkse termijnbedrag is Afl. 530,65.

XL883L - 883 Super Low
Vidid Black - Afl. 22.742,--
Pearl Denim - Afl. 23.477,--
Two Tone - Afl. 23.966,--

2p □ 25. Bereken hoeveel rente Sander totaal na 48 maanden heeft betaald.

1p □ 26. Welke leenmotief heeft Sander gebruikt?

EXAMEN MAVO

2016

Tijdvak 1
Maandag, 16 mei
7:30 - 8:30

ECONOMIE

Werkblad

Naam: _____
Examen nummer: _____

Aantal behaalde punten	.....
Deelcijfer Economie	.....
Eindcijfer Eco/M&O	

Dit werkblad bestaat uit 6 bladzijden.

DUURZAAMHEID EN GELD

2p □ 1

2p □ 2

2p □ 3

1p ■ 4 Kies één antwoord.

A   B   C   D

1p ■ 5 Kies één antwoord.

A   B   C   D

1p ■ 6 Kies één antwoord.

A   B   C   D

1p ■ 7 Kies één antwoord.

A   B   C

1p ■ 8 Kies één antwoord.

A   B   C   D

1p □ 9

2p □ 10

1p ■ 11 Kies één antwoord.

A B C D

1p ■ 12 Kies één antwoord.

A B C D E F

3p □ 13

3p □ 14

1p ■ 15 Kies één antwoord.
A B C D

2p □ 16

2p □ 17

2p □ 18

ARBEID IN BEELD

5p ■ 19

1

2

3

4

5

1p ■ 20 Kies één antwoord.

A B C D

3p □ 21

1p ■ 22 Kies één antwoord.

A B C D

1p □ 23

1p ■ 24 Kies één antwoord.

A B C D

2p □ 25

1p □ 26

EXAMEN MAVO 2016

Tijdvak 1
Maandag, 16 mei
7:30 – 8:30

ECONOMIE

Correctie- voorschrift

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling voor het schooljaar 2015 - 2016

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de volgende regels.

Voor de beoordeling zijn de volgende regels van belang:

1. De directeur stelt zo spoedig mogelijk het door de kandidaten gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het proces-verbaal van het examen aan de examinerator ter hand.
2. De examinerator ziet het werk zo spoedig mogelijk na, wijst er de onvolkomenheden in aan en geeft het werk aan de gecommiteerde.
3. De gecommiteerde beoordeelt het zo spoedig mogelijk en levert het resultaat van de beoordeling uiterlijk twee dagen voor de bekendmaking van de cesuur in.
4. Indien de commissie, belast met de vaststelling van de opgaven, bindende normen voor de beoordeling van het werk heeft opgesteld, passen de examinerator en de gecommiteerde deze bij hun beoordeling toe.
5. Indien voor een vak twee of meer examineratoren optreden, bepalen zij in onderling overleg de behaalde scores per vraag. Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het geschil voorgelegd aan de voorzitter van de examencommissie van de desbetreffende school. De voorzitter van de examencommissie kan hierbij in overleg treden met de voorzitter van de gecommiteerden. De voorzitter van de gecommiteerden kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde wordt gemiddeld met de dichtstbijzijnde beoordeling van de examinerator en de eerste gecommiteerde.
6. De examinerator en gecommiteerde drukken hun beoordeling uit in een cijfer uit de schaal van cijfers 1 tot en met 10 met de daartussen liggende cijfers met één decimaal aan de hand van de omzettingstabel. De examinerator en gecommiteerde vermelden de door hen toegekende cijfers niet op het werk zelf, doch op een afzonderlijk vel papier.
7. De examinerator vult de vastgestelde cijfers voor het schriftelijk examen in op een lijst van cijfers, waarvan het model door de directeur van de Directie Onderwijs wordt vastgesteld. De examinerator en de gecommiteerde ondertekenen de lijst.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende regels van toepassing:

- 1 De examinerator tikt de digitale versie van het scoreblad in, verstrekt door het Examenbureau, de namen en/of nummers van **alle kandidaten** en het aan iedere kandidaat toegekende aantal scorepunten per vraag.
2. Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij 'n' het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die **geen gehele getallen** zijn, of een **score minder dan 0** zijn **niet toegestaan**.
3. Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
  - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
4. Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de letter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5. Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
6. Eenzelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
7. Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het Examenbureau. Het is **niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel**. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
8. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
9. Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen. Eerste en tweede corrector stellen de score van iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur. De directeur of een door hem aangewezen persoon stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het Examenbureau heeft de correctievoorschriften vastgesteld. De corrector mag **niet afwijken van het correctievoorschrift**.

NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

NB3 Als het Examenbureau vaststelt dat een (centraal) examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld in een erratum naar de directeur van de scholen gestuurd.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In geval dat het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden waarop een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen. In dat geval houdt het Examenbureau bij de vaststelling van de cesuur/N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 44 scorepunten worden behaald.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

DUURZAAMHEID EN GELD (29 ptn.)

1. ☐ **Maximum score 2**
 Wel 1
 Want ze kunnen op Aruba hun behoeften bevredigen. 1
 Ze kunnen hun behoeften niet bevredigen in Venezuela.
2. ☐ **Maximum score 2**
 Schaarse goederen 1
 Want ze moeten ervoor betalen. 1
3. ☐ **Maximum score 2**
 Chartaal geld 1
 Want het is tastbaar geld / het zijn bankbiljetten. 1
4. ■ **Maximum score 1**
 C Inkomen uit bezit: huur.
5. ■ **Maximum score 1**
 C Inkomen dat je ontvangt en waarvoor je iets moet doen.
6. ■ **Maximum score 1**
 B Een manier om de mening van de consumenten over een product te beïnvloeden.
7. ■ **Maximum score 1**
 B Informatieve reclame.
8. ■ **Maximum score 1**
 B Duurzame ontwikkeling.
9. ☐ **Maximum score 1**
 1. Hoge kosten om het bruikbaar te maken of
 2. De energie moet eerst bruikbaar gemaakt worden
10. ☐ **Maximum score 2**
 Nee. 1
 Want door de daling van de olieprijs verwacht je dat de energieprijzen ook zullen dalen.
 De besparing van energiekosten door gebruik van zonnepanelen is minimaal. 1

11. ■ Maximum score 1

$$C \frac{\$ 36,64 - \$ 66,24}{\$ 66,24} \times 100\% = 44,7\% \text{ gedaald}$$

12. ■ Maximum score 1

F. 1 – 4 – 3 – 2 – 5

13. □ Maximum score 3

$$7 \times 35 = \$ 245$$

1

$$\text{Inkomen } \$ 220 + \$ 180 = \$ 400$$

$$\$ 400 - \$ 245 - \$ 165 = \$ 10 \text{ tekort.}$$

1

Nee ze houdt geen geld over. Ze komt \$ 10 tekort.

1

14. □ Maximum score 3

1. Sparen

2. Lenen

3. Beleggen

4. Tussenpersoon voor verzekeringsmaatschappijen

Opmerking:

De leerling heeft keuze uit drie van de bovengenoemde antwoordmogelijkheden.

15. ■ Maximum score 1

C Effectieve rente

16. □ Maximum score 2

Automatisering.

1

Want het werk dat eerst door mensen werd gedaan wordt nu vervangen door geldautomaten.

1

17. □ Maximum score 2

1. Leidinggevende functie

1

2. Uitvoerende functie

1

18. □ Maximum score 2

1. Persoonlijke leningen

2. Kopen op afbetaling

3. Huurkoop

Opmerking:

De leerling heeft keuze uit twee van de bovengenoemde antwoordmogelijkheden.

ARBEID IN BEELD (15 ptn.)

19. □ Maximum score 5

1. Geschoolde arbeid	4. Vraag naar arbeid
2. Werkloos	5. Secundaire sector
3. Productie in ruime zin	

20. ■ Maximum score 1

C. Periode waarin jij kijkt of je het werk aankan en de werkgever bekijkt of je het werk goed doet.

21. □ Maximum score 3

1. Hoogte van het loon.
2. De arbeidstijden en de pauzes.
3. De te verrichten werkzaamheden.
4. Vakantie en overige vrije dagen.
5. Proeftijd en opzeggingstermijn.
6. Hoogte van de vergoedingen.

Opmerking:

De leerling heeft keuze uit drie van de bovengenoemde antwoordmogelijkheden.

22. ■ Maximum score 1

C Stelling I is juist, stelling II is onjuist

23. □ Maximum score 1

Productiefactoren zijn middelen die je nodig hebt om te kunnen produceren.

Opmerking:

Indien de leerling alleen de productiefactoren natuur, arbeid en kapitaal opschrijft zonder uitleg fout rekenen.

24. ■ Maximum score 1

D. Stelling I is onjuist, stelling II is onjuist

25. □ Maximum score 2

$48 \times \text{Afl. } 530,65 = \text{Afl. } 25.471,20$
 $\text{Afl. } 25.471,20 - \text{Afl. } 22.742,- = \text{Afl. } 2.729,20$

1
1

26. □ Maximum score 1

Sander wil nu zijn behoefte bevredigen

5 Inzenden scores

De examiner verwerkt na de eerste correctie de scores van alle kandidaten in alfabetische volgorde in de digitale versie van het scoreblad. Dit scoreblad wordt door het Examenbureau verstrekt.

De examiner mailt dit ingevulde voorlopige scoreblad, nog voordat het werk naar de gecommiteerde wordt gestuurd, naar het Examenbureau.

Nadat de bespreking van het werk met de gecommiteerde heeft plaatsgevonden, past de examiner het voorlopige scoreblad aan en stuurt deze definitieve versie naar het Examenbureau.

Het Examenbureau analyseert de scores en stelt de definitieve cesuur/N-term vast.

Na vaststelling ontvangen de directeuren van de scholen de omzettingstabel voor het desbetreffende vak van het Examenbureau.

6 Bronvermeldingen

Informatiebron 3   www.dollarkoers.nl

1STE TIJDVAK

MAVO

M&O

2016

- OPGAVENBLAD
- WERKBLAD
- BIJLAGE
- CORRECTIEVOORSCHRIFT

EXAMEN MAVO

2016

Tijdvak 1
Maandag, 16 mei
8:30 - 10:30

MANAGEMENT & ORGANISATIE

Opgavenblad

Dit examen bestaat uit **31** vragen.
Voor dit examen zijn maximaal **77** punten te behalen.
Dit examen bestaat uit **9** bladzijden
Bij dit examen horen ook een **werkblad** en een **bijlage**.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

AANWIJZINGEN

■ **Meerkeuzevragen**

Omcirkel alleen de hoofdletter van het goede antwoord.

□ **Open vragen**

- Geef niet méér antwoorden dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd, geef er dan twee en niet méér. Alleen de eerste twee redenen kunnen punten opleveren.
- Vermeld altijd de berekening, als een berekening gevraagd wordt. Als een gedeelte van de berekening goed is, kan dat punten opleveren. Een goede uitkomst zonder berekening levert geen punten op.
- Vermeld bij een berekening altijd welke grootte berekend wordt.
- Geef de uitkomst van een berekening ook altijd aan met de juiste eenheid.
- Een foutief antwoord wordt altijd doorgestreept of tussenhaakjes(..) gezet.
- Het gebruik van correctievloeistof en correctietape is niet toegestaan.

ONDERNEMINGSVORMEN

Rodney Styles en Mary Flor Coquette zijn getrouwd. De heer Styles wil graag een kledingzaak openen die hij "Casual Chic" zal noemen. Deze wordt gevestigd in San Nicolaas. Naast dames- en herenkleding, kun je ook stoffen kopen om je eigen ontwerp te laten maken.

Meneer Styles en zijn vrouw zijn beide nieuw in deze ondernemingswereld en willen graag weten voor welke rechtsvorm zij moeten kiezen. De heer Styles twijfelt namelijk tussen een Eenmanszaak of een Naamloze Vennootschap.

- 1p □ 1. Geef gemotiveerd aan wat onder 'rechtsvorm' wordt verstaan?
- 2p □ 2. Geef twee voordelen voor Casual Chic als de heer Styles kiest voor een Naamloze Vennootschap ten opzichte van een Eenmanszaak.
- 3p □ 3. Noem drie (3) andere rechtsvormen die niet in de tekst staan.

Stel dat Rodney Styles en Mary Flor Coquette voor de rechtsvorm N.V. kiezen. Een N.V. is een vennootschap waarvan het kapitaal in aandelen is verdeeld net als bij een B.V. Er zijn twee soorten aandelen: aandelen op naam en aandelen aan toonder.

- 2p □ 4. Welke van de twee bovengenoemde soorten aandelen heeft een N.V.?
Motiveer je antwoord.

BALANS

<i>Debet</i>	Beginbalans Casual Chic per 1 januari 2015 (in Afl.)		<i>Credit</i>
Gebouwen	250.000,--	Eigen vermogen	.....
Inventaris	18.000,--	8,5% Hypotheek	.....
Auto	25.000,--	3% Lening	68.200,--
Machines	17.000,--	Crediteuren	.....
Voorraad dameskleding	.....		
Voorraad herenkleding	.....		
Voorraad stoffen	.....		
Bank	10.800,--		
Kas	2.200,--		
Totaal		Totaal	

Verder vinden er op 1 januari 2015 nog de volgende transacties plaats:

- Om het gebouw te kopen is er een 8,5% hypotheek afgesloten. Het hypotheekbedrag is 50% van de koopprijs.
- Aan voorraad dameskleding is er voor een bedrag van Afl. 35.000,-- gekocht, aan voorraad herenkleding voor Afl. 15.000,-- en aan voorraad stoffen voor Afl. 20.000,--.
- Van de gekochte voorraad stoffen is 15% teruggestuurd vanwege een kleurverschil.
- Crediteuren is 40% van de totale voorraad.

5p □ 5. Maak aan de hand van de gegeven informatie de beginbalans per 1 januari 2015 af.

De balans per 1 februari voor rekening crediteuren bedraagt Afl. 28.000,--.
Verder moeten de ondervermelde financiële feiten nog geboekt worden.

- 16 februari 2015
B-0813 Betaald per bank Afl. 3.800,-- aan "Stylish Designs" gevestigd op Curaçao.
- 20 februari 2015
IF-2204 Gekocht op rekening en ontvangen stoffen van "Modern Fashion", gevestigd op Bonaire, ter waarde van Afl. 725,--.

2p □ 6. Maak de grootboekrekening Crediteuren aan de hand van bovenstaande gegevens.

1p □ 7. Aan welke zijde wordt een rekening van bezit geboekt als deze toeneemt?

1p ■ 8. Vier (4) rekeningen van bezit in het grootboek van de heer Styles zijn:

- A Gebouwen, inventaris, kas, crediteuren
- B Gebouwen, inventaris, kas, debiteuren
- C Inventaris, kas, bank, lening bank
- D Inventaris, kas, bank, eigen vermogen

1p □ 9. Wanneer moet een rekening van schuld worden gecrediteerd?

1p ■ 10. Twee (2) rekeningen van schuld in het grootboek van de heer Styles zijn:

- A Crediteuren en eigen vermogen
- B Crediteuren en hypotheek
- C Crediteuren en bank
- D Crediteuren en debiteuren

BOEKINGSSTEMPELS

Maak aan de hand van ondervermelde boekingsstukken van maart 2015 de boekingsstempels voor Casual Chic op je werkblad. Vermeld hierbij de datum, de afkorting van de boekingsstukken, complete rekeningnaam en rekeningnummers. Gebruik hierbij de bijlage met het rekeningschema.

3p □ 11. 02 maart   Inkoopfactuur   IF-2503
Gekocht op rekening van Bisti Bon Boutique dameskleding voor Afl. 1.030,-- en
voorraad stoffen voor Afl. 580,--.

2p □ 12. 06 maart   Inkoop-creditfactuur   IC-0609
Teruggezonden aan leverancier Cloths 4 U drie (3) rollen stof à Afl. 150,-- elk,
wegens verkeerde kleur.

2p □ 13. 13 maart   Inkoopfactuur   IF-1979
Advertentie ontwerp voor de Diario d.d. 10 maart Afl. 410,--.

3p □ 14. 20 maart   Verkoopfactuur   VF-2204
Verkocht aan mevrouw S. Robert voorraad stof zebra print ter waarde van
Afl. 933,--, herenoverhemden Afl. 620,-- en damesjurken voor een bedrag van
Afl. 317,--.

4p □ 15. 21 maart   Kasstuk   K-0609
Opgenomen uit kas :

- een bedrag van Afl. 125,-- voor een zakenlunch
- Afl 100,-- betaald voor benzine van de bedrijfsauto.
- Afl 500,-- en bij de bank gestort

2p □ 16. 25 maart Kasstuk K-0611
Per kas ontvangen van mevrouw S. Robert een bedrag van Afl. 1.870,-- als betaling van haar factuur VF-2504.

3p □ 17. 28 maart Bankstuk B-2004
Vorig saldo Afl. 6.000,--
Betaald aan Bisti Bon Boutique IF 1905 Afl. 1.610,--
Telefoonkosten 213,--
1.823,--
Afl. 4.177,--

2p □ 18. 31 maart Verzendbon VZ-2005
Van VF-2216 zijn voorraad stoffen ter waarde van Afl. 1.300,-- afgeleverd.

INDEXCIJFERS

Mevrouw Coquette verzamelde over de verkoop van de dameskleding de volgende gegevens:
De totale omzet van dameskleding bedroeg in het 3^e kwartaal van 2015 Afl. 23.650,-. Indexcijfer is 100. De gemiddelde verkoopprijs van dameskleding in het 3^e kwartaal van 2015 was Afl. 275,-.

1p □ 19. Hoeveel was de afzet van de totale dameskleding in het 3^e kwartaal van 2015?

Het indexcijfer van deze dameskleding in het 4^e kwartaal van 2015 is 108.

1p □ 20. Bereken de omzet van de dameskleding in het 4^e kwartaal van 2015.

Mevrouw Coquette, die een zeer optimistische persoon is, verwacht dat de omzet in het 1^e kwartaal van 2016 Afl. 27.550,-- zal bedragen. Het basisjaar is het 3^e kwartaal van 2015.

2p □ 21. Bereken het indexcijfer voor het 1^e kwartaal van 2016. Het indexcijfer afronden op helen!

WINST, AFSCHRIJVING EN INTREST

Casual Chic heeft afgelopen jaar een naaimachine aangeschaft. De aanschafprijs is Afl. 5.700,—. De restwaarde na 5 jaar is Afl. 500,—. Er wordt afgeschreven met een vast bedrag van de aanschafwaarde.

1p □ 22. Bereken de jaarlijkse afschrijvingskosten van de naaimachine.

In het afgelopen half jaar had casual Chic een omzet van Afl. 192.300,—. De inkoopwaarde bedroeg 70% van de omzet. De kosten zijn als volgt:

- Ontwerpmateriaal Afl. 8.200,—
- Reclamekosten Afl. 3.950,—
- Interestkosten Afl. Afl. 1.625,—
- Loonkosten Afl. 17.800,—
- Utiliteiten Afl. 9.300,—
- Afschrijvingskosten

2p □ 23. Bereken de brutowinst van het afgelopen half jaar.

4p □ 24. Bereken de nettowinst van het afgelopen half jaar.

Op de inventaris gebruikt de heer Styles de volgende afschrijvingsmethode: vast percentage van de boekwaarde. Dit percentage bedraagt 15%. De inventaris had op 01 januari 2015 een waarde van Afl. 18.000,—.

3p □ 25. Bereken de boekwaarde van de inventaris na 3 jaar.

De heer Styles heeft op 31 januari 2015 de hoofdprijs van de "Lotto pa Deporte gewonnen". De jackpot bedroeg Afl. 520.000,—. Hiervan investeert hij 35% en de rest zet hij op 7 februari 2015 op een spaarrekening tegen een intrest van 2,5%.

4p □ 26. Bereken het spaarsaldo op 31 maart 2015.

VREEMDE VALUTA

De inkoopfactuur IF-1705 van Clothes 4 U, waar er 5 rollen stof gekocht zijn, heeft een factuurprijs van Afl. 3.822,—. De rollen stof zijn in Groot-Brittanië gekocht. De koers voor de GBP is als volgt: 2,62 – 2,73 per stuk.

2p □ **27.** Bereken het bedrag dat de rollen stof in GBP hebben gekost.

Als de heer Styles deze vijf (5) rollen in Canada zou hebben gekocht, hadden deze rollen hem CAD 199 gekost **per rol**. De vliegticket met US Airways, naar Canada, inclusief verblijfkosten kost Afl. 1.735,—. Koers is 1,31 – 1,35 per stuk.

3p □ **28.** Bereken hoeveel de heer Styles totaal in Arubaanse Florins zou hebben uitgegeven, indien hij de rollen stof in Canada was gaan kopen.

KOSTPRIJS BEREKENING

Casual Chic wil kleding gaan produceren met de gekochte naaimachine.

Van het eerste kwartaal heeft Casual Chic de volgende kostengegevens verzameld:

➤ Afschrijvingskosten naaimachine	Afl. 350,--
➤ Interestkosten lening	Afl. 310,--
➤ Ontwerpmateriaal	Afl. 2.100,--
➤ Electriciteitskosten	Afl. 900,--
➤ Loonkosten werknemer in vaste dienst	Afl. 5.400,--
➤ Loonkosten stagiaire	Afl. 900,--

De normale productie is 200 en de verwachte productie is 500.

1p □ **29.** Bereken de totale constante kosten voor Casual Chic.

4p □ **30.** Bereken de kostprijs voor het ontwerpen van één (1) kledingstuk.

KOLOMMENBALANS

Casual Chic maakt aan het eind van elke maand een resultatenrekening en eindbalans. De saldibalans van Casual Chic per 31 december 2015 ziet er als volgt uit (alle bedragen in Afl.).

SALDIBALANS			
Rek. Nummer	Grootboekrekening	Debet	Credit
010	Gebouwen	162.500	
020	Inventaris	17.000	
030	Auto	31.500	
040	Machines	50.000	
050	Eigen Vermogen		75.000
060	Privé	500	
070	8,5% Hypothecaire lening		151.000
080	3 % Lening		40.000
100	Kas	300	
110	Bank	12.190	
130	Debiteuren	11.060	
140	Crediteuren		42.450
200	Geld onderweg	-	-
300	Voorraad dameskleding	14.000	
310	Voorraad herenkleding	17.000	
320	Voorraad stoffen	6.750	
400	Kostprijs dameskleding	16.000	
410	Kostprijs herenkleding	12.000	
420	Kostprijs stoffen	4.000	
430	Loonkosten	4.200	
440	Huisvestingskosten	1.200	
450	Autokosten	250	
460	Reclamekosten	150	
470	Overige kosten	650	
480	Afschrijvingskosten	6.000	
490	Interestkosten	3.000	
800	Opbrengst dameskleding		26.400
810	Opbrengst herenkleding		26.800
820	Opbrengst stoffen		8.600
	Saldo Winst/Verlies		
	Totaal	370.250	370.250

9 p □ 31. Maak de resultatenrekening en eindbalans op je werkblad af.

EXAMEN MAVO

2016

Tijdvak-1
Maandag, 16 mei
8:30 - 10:30

MANAGEMENT & ORGANISATIE

Werkblad

Naam: _____
Examen nummer: _____

Aantal behaalde punten	.....
Deelcijfer M&O	.....

Dit werkblad bestaat uit 10 bladzijden.

ONDERNEMINGSVORMEN

1p □ 1

2p □ 2

3p □ 3

2p □ 4

BALANS

5p □ 5

Debet		Beginbalans Casual Chic per 1 januari 2015 (in Afl.)	Credit
Gebouwen	250.000,--	Eigen vermogen	
Inventaris	18.000,--	8,5% Hypotheek	
Auto	25.000,--	3% Lening	68.200,--
Machines	17.000,--	Crediteuren	
Voorraad dameskleding			
Voorraad herenkleding			
Voorraad stoffen			
Bank	10.800,--		
Kas	2.200,--		
Totaal		Totaal	

Schrijf de berekeningen van de balansposten op.

2p □ 6.

140 Crediteuren			
Datum	Omschrijving	Debet	Credit

1p □ 7

1p ■ 8 Omcirkel het juiste antwoord.
A B C D

1p □ 9 _____

1p ■ 10 Omcirkel het juiste antwoord.
A B C D

BOEKINGSSTEMPELS

3p □ 11

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

2p □ 12

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

2p □ 13

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

3p □ 14

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

4p □ 15

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

2p □ 16

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

3p □ 17

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

2p □ 18

Datum:		Boekingsstuk :	
Rek nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit

INDEXCIJFERS

1p □ 19

1p □ 20

2p □ 21

WINST, AFSCHRIJVING EN INTREST

1p □ 22

2p □ 23

4p □ 24

3p □ 25

4p □ 26

VREEMDE VALUTA

2p □ 27

3p □ 28

KOSTPRIJS BEREKENING

1p □ 29

4p □ 30

KOLOMMENBALANS

9 p □ 31.

SALDIBALANS				RESULTATEN		EINDBALANS	
Rek. Nr.	Grootboekrekening	Debet	Credit	Kosten	Opbrengsten	Debet	Credit
010	Gebouwen	162.500					
020	Inventaris	17.000					
030	Auto	31.500					
040	Machines	50.000					
050	Eigen Vermogen		75.000				
060	Privé	500					
070	8,5% Hypotheekaire lening		151.000				
080	3 % Lening		40.000				
100	Kas	300					
110	Bank	12.190					
130	Debiteuren	11.060					
140	Crediteuren		42.450				
200	Geld onderweg	-	-				
300	Voorraad dameskleding	14.000					
310	Voorraad herenkleding	17.000					
320	Voorraad stoffen	6.750					
400	Kostprijs dameskleding	16.000					
410	Kostprijs herenkleding	12.000					
420	Kostprijs stoffen	4.000					
430	Loonkosten	4.200					
440	Huisvestingskosten	1.200					
450	Autokosten	250					
460	Reclamekosten	150					
470	Overige kosten	650					
480	Afschrijvingskosten	6.000					
490	Interestkosten	3.000					
800	Opbrengst dameskleding		26.400				
810	Opbrengst herenkleding		26.800				
820	Opbrengst stoffen		8.600				
	Saldo Winst/Verlies						
	Totaal	370.250	370.250				

BIJLAGE

De te gebruiken grootboekrekeningen van Casual Chic

Rubriek 0

- 010 Gebouwen
- 020 Inventaris
- 030 Auto
- 040 Machines
- 050 Eigen Vermogen
- 060 Privé
- 070 8,5% Hypothecaire lening
- 080 3 % Lening

Rubriek 1

- 100 Kas
- 110 Bank
- 130 Debiteuren
- 140 Crediteuren

Rubriek 2

- 200 Geld onderweg

Rubriek 3

- 300 Voorraad dameskleding
- 310 Voorraad herenkleding
- 320 Voorraad stoffen

Rubriek 4

- 400 Kostprijs dameskleding
- 410 Kostprijs herenkleding
- 420 Kostprijs stoffen
- 430 Loonkosten
- 440 Huisvestingskosten
- 450 Autokosten
- 460 Reclamekosten
- 470 Overige kosten
- 480 Afschrijvingskosten
- 490 Interestkosten

Rubriek 8

- 800 Opbrengst dameskleding
- 810 Opbrengst herenkleding
- 820 Opbrengst stoffen

Correctie- voorschrift

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores

1 Regels voor de beoordeling voor het schooljaar 2015 - 2016

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de volgende regels.

Voor de beoordeling zijn de volgende regels van belang:

1. De directeur stelt zo spoedig mogelijk het door de kandidaten gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven en het proces-verbaal van het examen aan de examinerator ter hand.
2. De examinerator ziet het werk zo spoedig mogelijk na, wijst er de onvolkomenheden in aan en geeft het werk aan de gecommiteerde.
3. De gecommiteerde beoordeelt het zo spoedig mogelijk en levert het resultaat van de beoordeling uiterlijk twee dagen voor de bekendmaking van de cesuur in.
4. Indien de commissie, belast met de vaststelling van de opgaven, bindende normen voor de beoordeling van het werk heeft opgesteld, passen de examinerator en de gecommiteerde deze bij hun beoordeling toe.
5. Indien voor een vak twee of meer examineratoren optreden, bepalen zij in onderling overleg de behaalde scores per vraag. Komen zij daarbij niet tot overeenstemming, dan wordt het geschil voorgelegd aan de voorzitter van de examencommissie van de desbetreffende school. De voorzitter van de examencommissie kan hierbij in overleg treden met de voorzitter van de gecommiteerden. De voorzitter van de gecommiteerden kan een derde onafhankelijke gecommiteerde aanwijzen. De beoordeling van de derde gecommiteerde wordt gemiddeld met de dichtstbijzijnde beoordeling van de examinerator en de eerste gecommiteerde.
6. De examinerator en gecommiteerde drukken hun beoordeling uit in een cijfer uit de schaal van cijfers 1 tot en met 10 met de daartussen liggende cijfers met één decimaal aan de hand van de omzettingstabel. De examinerator en gecommiteerde vermelden de door hen toegekende cijfers niet op het werk zelf, doch op een afzonderlijk vel papier.
7. De examinerator vult de vastgestelde cijfers voor het schriftelijk examen in op een lijst van cijfers, waarvan het model door de directeur van de Directie Onderwijs wordt vastgesteld. De examinerator en de gecommiteerde ondertekenen de lijst.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende regels van toepassing:

- 1 De examinerator tikt in de digitale versie van het scoreblad in, verstrekt door het Examenbureau, de namen en/of nummers van **alle kandidaten** en het aan iedere kandidaat toegekende aantal scorepunten per vraag.
2. Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij 'n' het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die **geen gehele getallen** zijn, of een **score minder dan 0** zijn **niet toegestaan**.
3. Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
  - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
  - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
  - 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
4. Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de letter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.

5. Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
6. Eenzelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
7. Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het Examenbureau. Het is **niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel**. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
8. Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
9. Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen. Eerste en tweede corrector stellen de score van iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur. De directeur of een door hem aangewezen persoon stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

NB1 Het Examenbureau heeft de correctievoorschriften vastgesteld. De corrector mag **niet afwijken van het correctievoorschrift**.

NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

NB3 Als het Examenbureau vaststelt dat een (centraal) examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld in een erratum naar de directeur van de scholen gestuurd.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In geval dat het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden waarop een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen. In dat geval houdt het Examenbureau bij de vaststelling van de cesuur/N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 77 scorepunten worden behaald.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

ONDERNEMINGSVORMEN (8 pnt)

1 Maximumscore 1

De juridische vorm van de organisatie.

2 Maximumscore 2

Voordelen NV: 1 of meerdere bestuurders, overdraagbare aandelen, beperkte aansprakelijkheid voor de bestuurder, aantrekken van vermogen is makkelijker, continuïteit.

Opmerking :

De leerling heeft keuze uit twee van de bovengenoemde antwoordmogelijkheden.

De leerling krijgt 1 punt voor elk voordeel.

3 Maximumscore 3

VOF, BV, Maatschap, Stichting, Vereniging

Opmerking :

De leerling heeft keuze uit drie van de bovengenoemde antwoordmogelijkheden.

De leerling krijgt 1 punt voor elke rechtsvorm.

4 Maximumscore 2

De aandelen zijn aan toonder

1

Omdat er geen naam op wordt vermeld of de bezitter is de eigenaar

1

BALANS (11 pnt)

5 Maximumscore 5

Debet	Beginbalans per 1 januari 2015 (in Afl.)	Credit
Gebouwen	250.000,--	Eigen vermogen
Inventaris	18.000,--	8,5% Hypotheek
Auto	25.000,--	3% Lening
Machines	17.000,--	Crediteuren
Voorraad dameskleding	35.000,--	
Voorraad herenkleding	15.000,--	
Voorraad stoffen	17.000,--	
Bank	10.800,--	
Kas	2.200,--	
Totaal	390.000,--	Totaal

Opmerking :

- *Elke foute regel in de balans is 1 punt eraf.*
- *Bij balans totaal alleen 1p toekennen bij gelijkheid.*
- *Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.*

6 Maximumscore 2

140 Crediteuren

Datum	Omschrijving	Debet	Credit
01/02	Balans		28.000,--
16/02	B-0813	3.800,--	
20/02	I-2204		725,--

Opmerking :

Elke foute regel in de grootboekrekening is 1 punt eraf.

7 Maximumscore 1

Aan de debetzijde / debetkant.

8 Maximumscore 1

B Gebouwen, inventaris, kas, debiteuren

9 Maximumscore 1

Een rekening van schuld wordt gecrediteerd wanneer die toeneemt.

10 Maximumscore 1

B Crediteuren en hypotheek

BOEKINGSSTEMPELS (21 pnt)

11 Maximumscore 3

2 maart IF-2503

	Debet	Credit	
300 Voorraad dameskleding	Afl. 1.030,--		1
320 Voorraad stoffen		Afl. 580,--	1
140 Crediteuren		Afl. 1.610,--	1

12 Maximumscore 2

6 maart IC-0609

	Debet	Credit	
140 Crediteuren	Afl. 450,--		1
320 Voorraad stoffen		Afl. 450,--	1

13 Maximumscore 2

13 maart IF-1979

	Debet	Credit	
460 Reclamekosten	Afl. 410,--		1
140 Crediteuren		Afl. 410,--	1

14 Maximumscore 3

20 maart VF-2204

	Debet	Credit	
130 Debiteuren	Afl. 1.870,--		
800 Opbrengst dameskleding		Afl. 317,--	
810 Opbrengst herenkleding		620,--	
820 Opbrengst stoffen		933,--	

Opmerking :

Alleen hier is elke foute regel in de boekingsstempel 1 punt eraf.

15 Maximumscore 4

21 maart K-0609

	Debet	Credit	
470 Overige kosten	Afl. 125,--		1
450 Autokosten	Afl. 100,--		1
200 Geld Onderweg	Afl. 500,--		1
100 Kas		Afl. 725,--	1

16 Maximumscore 2

25 maart K-0611

	Debet	Credit	
100 Kas	Afl. 1.870,--		1
130 Debiteuren		Afl. 1.870,--	1

- 17 **Maximumscore 3**
28 maart B-2004

	Debet	Credit	
140 Crediteuren	Afl. 1.610,--		1
470 Overige kosten		Afl. 213,--	1
110 Bank		1.823,--	1

- 18 **Maximumscore 2**
31 maart VZ-2005

	Debet	Credit	
420 Kostprijs stoffen	Afl. 1.300,--		1
320 Voorraad stoffen		Afl. 1.300,--	1

Opmerking :

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

INDEXCIJFERS (4 pnt)

- 19 **Maximumscore 1**
 $23.650 / 275 = 86$ stuks

- 20 **Maximumscore 1**
 $108 / 100 \times 23.650 = \text{Afl. } 25.542,--$ of $1.08 \times 23.650 = \text{Afl. } 25.542,--$

- 21 **Maximumscore 2**
 $27.550 / 23.650 \times 100 = 116,49$ dus 116

Opmerking :

1 punt voor de formule , 1 punt voor het eindantwoord.

WINST, AFSCHRJVING EN INTREST(14 pnt)

22 Maximumscore 1

$$\frac{A-R}{n} = \frac{5.700 - 500}{5} = \frac{5.200}{5} = \text{Afl. } 1.040,--$$

23 Maximumscore 2

$$100\% - 70\% = 30\%$$

$$30\% \text{ van Afl. } 192.300,-- = \text{Afl. } 57.690,--$$

24 Maximumscore 4

Brutowinst

Afl. 57.690,--

Totale kosten:

Afschrijvingskosten (1.040 : 2) Afl. 520,--

Ontwerpmateriaal 8.200,--

Reclame 3.950,--

Interest 1.625,--

Loonkosten 17.800,--

Utiliteiten 9.300,-- +

41.395,--

Nettowinst

Afl. 16.295,--

Opmerking :

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

25 Maximumscore 3

Aanschafwaarde Afl. 18.000,--

Afschrijving jaar 1 (15% van 18.000,--) 2.700,--

Boekwaarde jaar 1 Afl. 15.300,--

Afschrijving jaar 2 (15% van 15.300,--) 2.295,--

Boekwaarde jaar 2 Afl. 13.005,--

Afschrijving jaar 3 (15% van 13.005,--) 1.950,75

Boekwaarde jaar 3 Afl. 11.054,25

Opmerking :

Bij deze opgave dient rekening te worden gehouden met doorberekende fouten.

26 Maximumscore 4

$$65\% \text{ van Afl. } 520.000,-- = \text{Afl. } 338.000,--$$

$$\text{Feb } 23 \text{ dagen} + \text{maart } 30 \text{ dagen} = 53 \text{ dagen}$$

$$\text{Afl. } \frac{338.000 \times 2,5 \times 53}{36.000} = \text{Afl. } 1.244,03$$

$$\text{Spaarsaldo } 338.000 + 1.244,03 = 339.244,03$$

VREEMDE VALUTA (5 pnt)

27 Maximumscore 2

$$3.822 / 2,73 = \text{GBP } 1.400,--$$

Opmerking :

1 punt voor de koers , 1 punt voor het eindantwoord.

28 Maximumscore 3

$$5 \times \text{CAD } 199 = \text{CAD } 995,--$$

1

$$\text{CAD } 995,-- \times 1,35 =$$

$$\text{Afl. } 1.343,25$$

1

Reisticket US Airways

$$\underline{1.735,--} +$$

Totaal

$$\text{Afl. } 3.078,25$$

1

KOSTPRIJSBEREKENING (5 pnt)

Van het eerste kwartaal heeft Aruba in Style de volgende kostengegevens verzameld:

➤ Afschrijvingskosten naaimachines	Afl. 350,-- (constant)
➤ Interestkosten lening	Afl. 310,-- (constant)
➤ Ontwerpmateriaal	Afl. 2.100,-- (variabel)
➤ Electriciteitskosten	Afl. 900,-- (variabel)
➤ Loonkosten werknemer	Afl. 5.400,-- (constant)
➤ Loonkosten stagiaire	Afl. 900,-- (variabel)

29 Maximumscore 1

$$350 + 310 + 5.400 = \text{Afl. } 6.060,--$$

30 Maximumscore 4

$$\text{Variabel is } 2.100,-- + 900,-- + 900,-- = 3.900,--$$

1

$$\frac{6.060}{200} + \frac{3.900}{500} = 30,30 + 7,80 = \text{Afl. } 38,10$$

3

Opmerking :

1 punt voor C/N , 1 punt voor V/W , 1 punt eindantwoord

KOLOMMENBALANS (max. 9 punten)

31

Rek. num mer	Grootboekrekening	Resultaten rekening		Eindbalans	
		Verlies	Winst	Debet	Credit
010	Gebouwen			162.500	
020	Inventaris			17.000	
030	Auto			31.500	
040	Machines			50.000	
050	Eigen Vermogen				88.850
060	Privé				
070	8,5% Hypothecaire lening				151.000
080	3 % Lening				40.000
100	Kas			300	
110	Bank			12.190	
130	Debiteuren			11.060	
140	Crediteuren				42.450
200	Geld onderweg				
300	Voorraad dameskleding			14.000	
310	Voorraad herenkleding			17.000	
320	Voorraad stoffen			6.750	
400	Kostprijs dameskleding	16.000			
410	Kostprijs herenkleding	12.000			
420	Kostprijs stoffen	4.000			
430	Loonkosten	4.200			
440	Huisvestingskosten	1.200			
450	Autokosten	250			
460	Reclamekosten	150			
470	Overige kosten	650			
480	Afschrijvingskosten	6.000			
490	Interestkosten	3.000			
800	Opbrengst dameskleding		26.400		
810	Opbrengst herenkleding		26.800		
820	Opbrengst stoffen		8.600		
	Saldo Winst/Verlies	14.350			
	Totaal	61.800,--	61.800,--	322.300,--	322.300,--

Opmerking :
Elke foute regel is 1 punt eraf.

5 Inzenden scores

De examiner verwerkt na de eerste correctie de scores van alle kandidaten in alfabetische volgorde in de digitale versie van het scoreblad. Dit scoreblad wordt door het Examenbureau verstrekt.

De examiner mailt dit ingevulde voorlopige scoreblad, nog voordat het werk naar de gecommiteerde wordt gestuurd, naar het Examenbureau.

Nadat de bespreking van het werk met de gecommiteerde heeft plaatsgevonden, past de examiner het voorlopige scoreblad aan en stuurt deze **definitieve versie** naar het Examenbureau.

Het Examenbureau analyseert de scores en stelt de definitieve cesuur/N-term vast. Na vaststelling ontvangen de directeurs van de scholen de omzettingstabel voor het desbetreffende vak van het Examenbureau.